

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра обліку і аудиту

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

БАЛЛА ДАНІЄЛ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Студент IV-го курсу

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник:

МАКАРОВИЧ ВІКТОРІЯ КОСТЯНТИНІВНА

кандидат економічних наук, доцент

Завідувач кафедру _____ :

Бачо Роберт Йосипович

доктор економічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент IV-го курсу

БАЛЛА ДАНІЄЛ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **МАКАРОВИЧ ВІКТОРІЯ КОСТЯНТИНІВНА**

кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: **БАЛЛА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

директор СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Számvitel és Auditálás Tanszék

**AZ ÜZEMI TEVÉKENYSÉG KÖLTSÉGEINEK SZÁMVITELE ÉS
ELEMZÉSE GAZDASÁGI ENTITÁSOKNÁL**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: BALLA DÁNIEL

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: Számvitel és adóügy

Témavezető: dr. MAKAROVICS VIKTÓRIA

gazdasági tudományok kandidátusa, docens

Recenzens: BALLA SÁNDOR

az „ARANY KALÁSZ” FFG igazgatója

ЗМІСТ

ВСТУП УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	6
ВСТУП УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічний зміст та класифікація витрат операційної діяльності суб'єкта господарювання	10
1.2. Законодавче, нормативне та інструктивне регулювання обліку витрат операційної діяльності	17
1.3. Інформаційна база та система показників для аналізу витрат операційної діяльності підприємства	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29
2.1. Загальна характеристика та основні показники фінансово-господарської діяльності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»	29
2.2. Методичні підходи обліку витрат операційної діяльності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»	40
2.3. Напрями удосконалення облікового відображення операційних витрат СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»	47
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	52
3.1. Методика та техніка аналізу витрат операційної діяльності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»	52
3.2. Шляхи та резерви оптимізації витрат операційної діяльності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС»	61
ВИСНОВКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	65
ВИСНОВКИ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	77
АНОТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	

TARTALOM

BEVEZETÉS UKRÁN NYELVEN	6
BEVEZETÉS MAGYAR NYELVEN	8
FEJEZET 1. A SZÁMVITEL ÉS A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGEINEK ELEMZÉSE ELMÉLETI ALAPJAI	10
1.1. A gazdálkodó szervezet működési tevékenységének gazdasági tartalma és költségosztályozása	10
1.2. A működési költségelszámolás törvényi, szabályozási és utasítási szabályozása	17
1.3. Információs bázis és mutatórendszer a vállalkozás működési költségeinek elemzéséhez	21
FEJEZET 2. A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGÉNEK ELSZÁMOLÁSÁNAK MÓDSZEREI	29
2.1. Az „ARANY KALÁSZ” FFG pénzügyi és gazdasági tevékenységének általános jellemzői és főbb mutatói	29
2.2. Az „ARANY KALÁSZ” FFG működési tevékenységeinek költségelszámolásának módszeres megközelítései	40
2.3. Az „ARANY KALÁSZ” FFG működési költségeinek számviteli megjelenítésének javítására	47
FEJEZET 3. A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGEI ELEMZÉSÉNEK MÓDSZERTANA	52
3.1. Az „ARANY KALÁSZ” FFG működési tevékenységének költségelemzésének módszertana és technikája	52
3.2. Az „ARANY KALÁSZ” FFG működési tevékenységének tartalékának és költségoptimalizálásának módjai	61
KÖVETKEZTETÉSEK UKRÁN NYELVEN	65
KÖVETKEZTETÉSEK MAGYAR NYELVEN	68
FELHASZNÁLT IRODALOM	71
MELLÉKLETEK	77
ABSZTRAKT UKRÁN NYELVEN	
ABSZTRAKT MAGYAR NYELVEN	
ABSZTRAKT ANGOL NYELVEN	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління підприємством в умовах ринкової економіки досягається шляхом отримання повної та оперативної інформації про витрати, що впливають на його ефективність. Для максимізації прибутку необхідний облік витрат, який узагальнюється через інформаційну систему бухгалтерського обліку. Розрахунок виробничих витрат і точний облік операційних витрат є життєво важливими для планування та аналізу витрат. Успішне підприємство – це підприємство, яке надає пріоритет отримання цієї інформації, оскільки це може вплинути на його загальну прибутковість. Ефективність і раціональність використання всіх видів ресурсів можна оцінити шляхом обліку та аналізу операційних витрат, тим самим оцінюючи загальну ефективність діяльності підприємства.

Дослідженням питань обліку та аналізу операційних витрат займається велике коло науковців. Серед них варто виокремити праці В.В. Сопка, В. Завгороднього, З. Задорожного, Ф. Бутинця та інших вчених.

Враховуючи досягнення вчених, ряд питань обліку і аналізу операційних витрат потребують поглибленого дослідження. Це питання структури цих витрат, їх розподілу за видами продукції, відображення у звітності тощо.

Розробити обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо удосконалення існуючої методики обліку та аналізу операційних витрат є **метою кваліфікаційного роботи**. Вивчення цих практик є важливим аспектом цієї роботи.

Вирішальне значення для досягнення поставленої мети має вирішення наступних **завдань**:

- ✓ розкрити економічну сутність витрат як об'єкту бухгалтерського обліку.
- ✓ охарактеризувати операційну діяльність СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» за складом та класифікацією витрат.

✓ дослідити напрями управління витратами на підприємствах, зокрема виокремити облікову інформацію, яка цьому допомагає.

✓ окреслити методику обліку витрат по СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» за період їх діяльності.

✓ провести аналіз операційних витрат діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу операційних витрат на підприємствах.

Методологічною основою дослідження. В процесі дослідження використовувались такі методи як: індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, вибіркове обстеження, групування тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає в узагальненні та систематизації облікової інформації щодо операційних витрат та проведенні їх аналізу. Результати дослідження будуть корисними для СФГ "ЗОЛОТИЙ КОЛОС" та для інших споріднених підприємств. Також результати дослідження можуть бути корисними для здобувачів вищої освіти, дослідників та практиків, яких цікавить тематика обліку і аналізу операційних витрат.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та іноземних науковців, законодавчі та нормативні акти України, інструктивні матеріали та фінансова звітність СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС».

BEVEZETÉS

A kutatás aktualitása. A vállalkozás hatékony irányítása a piacgazdaság körülményei között a hatékonyságot befolyásoló költségek teljes körű és operatív információk megszerzésével érhető el. A profit maximalizálása érdekében költségelszámolásra van szükség, amelyet egy számviteli információs rendszeren keresztül foglalnak össze. A termelési költségek kiszámítása és a működési költségek pontos rögzítése létfontosságú a költségtervezés és -elemzés szempontjából. A sikeres vállalkozás az, amelyik előnyben részesíti ezen információk megszerzését, mert az befolyásolhatja általános jövedelmezőségét. Minden típusú erőforrás felhasználásának hatékonysága és észszerűsége a működési költségek elszámolásával és elemzésével felmérhető, ezáltal a vállalkozás általános hatékonyságát.

A számviteli kérdések tanulmányozásával és a működési költségek elemzésével tudósok széles köre foglalkozik. Közülük érdemes kiemelni V.V. Sopko, V. Zavhorodny, Z. Zadorozhny, F. Butynets és más tudósokat.

Figyelembe véve a tudósok eredményeit, a működési költségek elszámolásának és elemzésének számos kérdése mélyreható kutatást igényel. Ez a költségek szerkezetének kérdése, terméktípusonkénti megoszlásuk, jelentésekben való tükröződésük stb.

A szakdolgozat célja ésszerű javaslatok kidolgozása a meglévő működési költségek elszámolási és elemzési módszertanának javítására. Ezen gyakorlatok tanulmányozása fontos szempont ennek a munkának.

A kitűzött cél eléréséhez döntő jelentőségű az alábbi *feladatok* megoldása:

- ✓ feltárni a kiadások, mint elszámolási tárgy gazdasági lényegét.
- ✓ az „ARANY KALÁSZ” FFG működési tevékenységének jellemzése a költségek összetétele és besorolása szerint.
- ✓ a vállalkozások költséggazdálkodási területeinek vizsgálata, különös tekintettel az ezt segítő számviteli információk azonosítására.
- ✓ felvázolni az „ARANY KALÁSZ” FFG kiadásainak elszámolási módját a tevékenységük időszakára.

✓ elemzi a vállalkozás működési költségeit.

A kutatás objektuma az „ARANY KALÁSZ” FFG pénzügyi és gazdasági tevékenysége.

A kutatás tárgya a vállalkozások működési költségeinek elszámolásának és elemzésének elméleti és gyakorlati vonatkozásai.

A vizsgálat módszertani alapjai. A kutatás során olyan módszereket alkalmaztunk, mint: indukción, dedukción, elemzés, szintézis, összehasonlítás, szelektív vizsgálat, csoportosítás stb.

A kapott eredmények *gyakorlati jelentősége* a működési költségekre vonatkozó számviteli információk általánosításában, rendszerezésében és elemzésében rejlik. A kutatás eredményei hasznosak lesznek az „ARANY KALÁSZ” FFG és más kapcsolódó vállalkozások számára. A tanulmány eredményei hasznosak lehetnek a felsőoktatási hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek számára is, akik érdeklődnek a működési költségek elszámolása és elemzése iránt.

A kutatás információs bázisa hazai és külföldi tudósok munkái, Ukrajna törvényi és szabályozási aktusai, az „ARANY KALÁSZ” FFG oktatóanyagai és pénzügyi beszámolóit.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст та класифікація витрат операційної діяльності суб'єкта господарювання.

На сьогоднішній день підприємствам України, які проводять господарську діяльність, для досягнення цілей - прибутковості, слід приділити особливу увагу витратам і доходам. Господарська діяльність являє собою витрати, тому вже від початку її виникнення, будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з матеріальними та грошовими витратами, які потребують вчасної та достовірної інформації, задля ефективного обліку, оскільки це впливає на розвиток суб'єкта господарювання.

Термін «витрати» застосовується у різних значеннях. Під витратами розуміють витрати (англ. expense), видатки (англ. cost), виплати (англ. disbursement) і затрати (англ. expenditure) [1].

Собівартість можна розглядати як вартості ресурсів, які підприємство придбаває у поточному періоді. Витрати (вартість) - це грошова міра ресурсів компанії, використаних для будь-яких цілей [1].

Витрати періоду зумовлені вибуттям ресурсів і зменшують нерозподілений прибуток підприємства цього періоду [1].

Для розуміння сутності терміну "витрати" розглянемо ряд визначень, які наводять науковці та дослідники.

Так, Бутинець Ф.Ф., розглядаючи витрати, визначає їх як загальний економічний клас, який характеризує використання різноманітних речовин і сил природи в управлінських процесах [2].

Грицюк Є. О, в свою чергу, акцентує, що витрати — це найширше поняття, у якому в грошовому виразі виражаються всі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у виробництві, обігу та розподілі продукції, а не в

об'єктах, як у сфері виробничих і невиробничих витрат, до яких відносяться збитки бізнесу (сплачені штрафи, збитки через скасовані замовлення, стихійні лиха) [3].

Вартої уваги є визначення, яке наводить Шмаленбах Е., який розглядає активи як витрати, що не перетворилися на доходи, а пасиви розглядає як доходи, що не перетворилися на витрати. На його думку, для визначення фінансових результатів необхідно орієнтуватися на зміни грошових витрат і доходів, які в свою чергу включають матеріальні витрати і доходи [20, с. 154].

Котляров С.А. розуміє під витратами вартість ресурсів, що будуть використані в майбутньому для отримання прибутку або досягнення інших цілей організації. До витрат, при цьому, включає вартість матеріальних ресурсів, трудових ресурсів, необхідних для виробництва продукції або послуги [21, с.45].

Тобто, витрати тісно пов'язані з терміном ресурси, а ресурси створюються на ринку. Це означає, що якщо необхідні ресурси, що потребує підприємство знаходяться на ринку, вони є потенційними, і при викупу стають реальними ресурсами для досягнення цілей підприємства.

Підприємство з даними або сформованими ресурсами забезпечує свою діяльність, які можуть бути одноразовими та поточними.

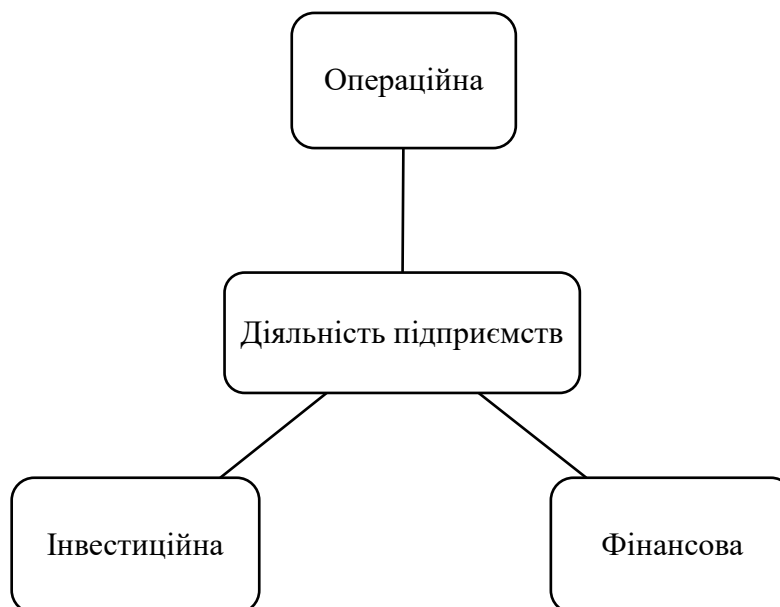
Таким чином, за результатами розгляду сутності витрат, можна зазначити, що витрати - це грошове вираження кількості використаних і спожитих ресурсів, які підприємство споживає та використовує для реалізації власної господарської діяльності та досягнення отримання прибутку.

Класифікація витрат здійснюється за різними ознаками. Найвідомішим способом є за діяльністю підприємств, що може бути операційна, інвестиційна та фінансова (рис. 1.1).

Операційна діяльність — це основна діяльність підприємства, а також інша діяльність, яка не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [4].

Інвестиційна діяльність - це придбання та реалізація тих неліквідних активів і тих фінансових інвестицій, які не є грошовими еквівалентами (монетарними) [4].

Фінансова діяльність — це діяльність, яка призводить до зміни розміру та складу власного та позикового капіталу компанії [4].

Рис. 1.1. Види діяльності підприємств*

*Джерело: сформовано за даними [4].

Кожен вид діяльності являє собою ряд економічних елементів, що дає змогу характеризувати структуру витрат. Наприклад, витрати операційного діяльністю групується за наступним:

- 1) матеріальні витрати;
- 2) витрати на оплату праці;
- 3) відрахування на соціальні заходи;
- 4) амортизація;
- 5) інші операційні витрати.

Між елементами витрат та Планом рахунків бухгалтерського обліку є взаємозв'язок, тому операційні витрати обліковуються на рахунках «Витрати

діяльності», що є дев'ятим класом Плану рахунків. Найпоширенішими, де обліковуються операційні витрати – це 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» і 94 «Інші витрати операційної діяльності». Облік витрат операційної діяльності узагальнюється у Звіті про фінансові результати та сукупний дохід.

Розглянемо, які саме витрати вміщуються в кожен групу витрат за економічними елементами.

Матеріальні витрати включають такі види витрат, як: сировина і матеріали, закупівля напівфабрикатів та запасних частин, придбання палива та енергії для технічних та інших експлуатаційних цілей, будівельні матеріали, основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та запасні частини для ремонту МШП; інші матеріальні витрати, що використовуються для ведення господарської діяльності підприємства.

Група витрат - витрати на оплату праці, передбачає включення таких видів витрат як: нарахування заробітної плати, надбавок і тарифних ставок і доплат, заохочення та винагороди, фінансова допомога, компенсація оплата відпусток. Може включати додаткові витрати на оплату праці.

Група витрат на відрахування на соціальні заходи включає: відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; відрахування особистого страхування співробітників компанії; Відрахування на інші соціальні заходи [36].

Група витрат - амортизація включає суму амортизації, нараховану на основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи[36].

Група витрат "Інші операційні витрати" включає: відрахування для фізичних осіб; витрати на придбання літератури для інформаційного забезпечення господарської діяльності підприємства; витрати щодо сплати для участі в семінарах; витрати на аудит; витрати на транспортні послуги; витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів, виданих для ведення господарської діяльності; витрати на охорону праці; витрати на перевезення

працівників на роботу та з роботи; витрати, пов'язані з оплатою послуг комерційних банків та інших кредитно-фінансових установ; інші операційні витрати тощо [22].

Використовуючи групування витрат за економічними елементами складно реалізувати їх аналіз в розрізі процесів виробництва, тобто за торговими точками, структурними підрозділами, відділами, видами продукції.

Відповідно, задля контролю та аналізу, варто групувати витрати в межах виробничої калькуляції за статтями калькуляції.

Класифікація витрат за статтями калькуляції показує призначення витрат і їх зв'язок із процесом. Це групування використовується для розрахунку витрат за типом продукту та місцем виникнення витрат. Це залежить від багатьох факторів: методу планування витрат, процесу виробництва та продукту, що виготовляється. Встановлення переліку та складу статей калькуляції є обов'язком підприємства та регулюється його обліковою політикою [30].

В теорії та практиці для цілей управління витратами використовують групування витрат за центрами відповідальності. Таке групування дає можливість поділяти собівартість на виробничу, технологічну, собівартість цеху, заводу тощо.

Якісна класифікація операційних витрат відіграє важливу роль з метою відображення витрат в бухгалтерському обліку та задля ефективного управління діяльністю підприємства [37].

Операційні витрати має свою структуру, що відображено на рисунку 1.2. Як правило, операційні витрати займають найбільшу питому вагу в складі витрат підприємства.

Операційні витрати включають витрати на виробництво продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати [23].

Рис. 1.2. Структура операційних витрат*

*Джерело: сформовано за даними [6].

До складу адміністративних витрат, як правило, включають витрати на утримання та управління підприємством, а саме: загальногосподарські витрати, включаючи організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати); утримання службового відрядження та загальногосподарського персоналу; основні засоби, інший загальний ремонт, Вартість основних необоротних активів для економічних цілей; витрати на зв'язок (пошта, телеграма, телефон, телекс, факс тощо); плата за професійні послуги (юридичні, аудиторські, оцінка майна); амортизація нематеріальних активів для загальногосподарських цілей; оподаткування у встановленому законодавством порядку збори та інші обов'язкові платежі (крім тих, що включаються до собівартості продукції, робіт, послуг), плата за розрахунково-касове обслуговування та інші банківські послуги, інші збори загальногосподарського призначення [24].

До витрат на збут відносять витрати, пов'язані з продажем продукції. Витрати на збут включають: пакувальні матеріали для готової продукції в банках; для ремонту тари; для реклами та дослідження ринку; заробітна плата та комісійні, що виплачуються продавцям, торговим агентам і працівникам відділу збуту; передпродажна підготовка товарів; відрядження для торгових працівників; використовуються для обслуговування. основні засоби та інші значні необоротні активи, пов'язані з реалізацією продукції, товарів, техніки, послуг; використовуються для транспортування та страхування готової продукції; використовуються для гарантійного ремонту та гарантійного обслуговування; пов'язані з реалізацією продукції (товарів, техніки, послуг) інші витрати [25].

До інших операційних витрат відносяться витрати на дослідження та розробки; реалізовані витрати в іноземній валюті; реалізовані витрати на виробничі запаси; суми безнадійної заборгованості та суми, на які створюється резерв на безнадійну заборгованість; зміни обмінних курсів валют для зобов'язань та зобов'язань); збитки від знецінення акцій; нестачі та втрати внаслідок падіння вартості; визнані штрафи, пені, пені; виплата матеріальної допомоги на утримання об'єктів соціально-культурного призначення; інші операційні витрати [25].

З рис. 1.2. видно, що витрати, пов'язані з виробничою діяльністю складаються із прямих матеріальних витрат; прямих витрат на оплату праці; інших прямих витрат; загальновиробничих витрат [6].

До складу прямих матеріальних витрат входить вартість сировини і основних матеріалів, які є основою для виробництва продукції (робіт, послуг), покупних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, допоміжних матеріалів та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат. Прямі витрати на оплату праці — це заробітна плата та інші виплати працівникам, які виробляють продукцію, виконують роботу чи надають послугу. До інших прямих витрат належать усі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретних об'єктів

витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, орендна плата за земельні та майнові паї, амортизація виробничих основних засобів, втрати від браку тощо [30].

Загальновиробничі витрати, в свою чергу, поділяються на постійні та змінні витрати.

Під постійними витратами розуміють витрати, які залишаються незмінними при зміні обсягів виробництва за певний період [6].

Під змінними витратами розуміють витрати, які змінюються прямо пропорційно до обсягів виробництва [6].

До загальновиробничих витрат відносяться витрати на управління виробництвом. Зокрема, заробітна плата та відрахування на представництва для управлінських установ; витрати на відрядження; амортизацію загальновиробничих основних засобів і нематеріальних активів; основні засоби та інші необоротні активи, що використовуються для загальновиробничого призначення. Витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, операційну оренду; витрати на вдосконалення технології та організації виробництва; витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інші витрати на утримання промислових підприємств; витрати на обслуговування виробничого процесу; охорону праці, техніку безпеки та охорону навколишнього середовища. витрати загальні Інші витрати виробничого призначення [16].

1.2. Законодавче, нормативне та інструктивне регулювання обліку витрат операційної діяльності

Методологічною основою обліку витрат є законодавчі та нормативні акти, які є важливими для визнання, оцінки та складу витрат.

Система обліку витрат не може повноцінно існувати без відповідного нормативно-правового регулювання. Це регулювання формувалося протягом

останніх двох десятиліть і перебуває в процесі постійних змін через політичні, економічні, соціальні та інші фактори [26, с. 120].

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку зазнає постійних змін за останні роки. З.В. Задорожний, дуже влучно зазначає що, через відсутність послідовної концепції, є потреба на його реформування. Спочатку впроваджувалися національні стандарти, але тепер потрібні міжнародні стандарти [27, с. 350].

Основними нормативними актами з бухгалтерського обліку, щодо витрат є:

1) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - Наказ Мінфіну № 73 від 07.02.2013, витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період [7].

2) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» - Наказ Мінфіну № 318 від 31.12.99 [4].

3) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №21 «Вплив змін валютних курсів» - Наказ Мінфіну № 193 від 10.08.2000 [8].

4) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №30 «Біологічні активи» - Наказ Мінфіну № 790 від 18.11.2005 [9].

5) Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств №132 від 18.05.2001р. [10].

6) Закон України №996 від 16.07.1999р «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11].

7) Наказ Мінфіну №291 від 30.11.1999 Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування [12].

8) Податковий кодекс України. У пп. 14.1.27 Податкового кодексу визначено, що витрати - це сума будь-яких витрат платника податку в грошовій,

матеріальній або нематеріальній формах, здійснених для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім зміни капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) [13].

Основний нормативний документ, що регулює бухгалтерський облік в Україні, а зокрема й облік витрат – це Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [28]. Законом визначено основний принцип формування облікової інформації про витрати - нарахування. Підприємства повинні дотримуватися організаційних принципів та принципів бухгалтерського обліку, передбачених вищезазначеними законами.

Варто відмітити, що МСФЗ не мають спеціального стандарту, який регулює облік та процедури відображення витрат у фінансовій звітності. Усе це розпорошено по різних стандартах. Наприклад: МСФЗ 2 «Запаси» регулює оцінку витрат за матеріалами, МСФЗ 16 «Основні засоби» - витрати з амортизації, МСФЗ 19 «Виплати працівникам» - витрати на оплату праці. Зокрема, ці стандарти регулюють порядок включення витрат до собівартості продукції, основних засобів та нематеріальних активів (їх декапіталізацію) або вибуття. Крім того, МСФЗ 23 «Витрати на позики» визначає як обліковувати витрати за позиками [29].

В нашій країні принципи формування бухгалтерської інформації щодо витрат та розкриття інформації про них у фінансовій звітності розкрито в НП(С)БО 16 «Витрати» [4], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[7] та інших нормативних актах.

У відповідності до НП(С)БО 16 [4] витрати визнаються як: зменшення власного капіталу товариства внаслідок зменшення активів або збільшення зобов'язань (крім зменшення капіталу внаслідок вибуття або розподілу власника); визначається на основі систематичного та обґрунтованого розподілу економічних вигід від активів протягом кількох звітних періодів; якщо економічні інтереси не відповідають або більше не відповідають умовам

активів підприємства, вони мають бути негайно підтверджені; можлива достовірна оцінка суми витрат [4].

Не можуть визнаватись витратами та не включаються у фінансову звітність, такі об'єкти, як: платежі за договорами комісії, агентськими договорами та іншими подібними договорами на користь комітента, принципала тощо; попередня (авансова) оплата товарно-матеріальних цінностей, інжинірингу, послуг; повернення отриманий кредит; зменшення інших активів або збільшення зобов'язань, які не відповідають умовам, визначеним статтею 6 цього Положення (стандарту) [4].

Недотишко Ю.П. виокремила ряд особливостей обліку витрат за національними положеннями. При цьому акцентувала увагу на наступне:

- облік витрат в нашій країні здійснюється за принципами нарахування, періодичність, автономність та безперервність, що є характерним і для західноєвропейських компаній;

- на жаль, в практиці наших підприємств менше уваги приділяється оцінці ефективності та використанню витрат ніж це здійснюється в західноєвропейських країнах;

- Недоліки в національній законодавчій базі, фіскальній та податковій політиці спонукали підприємства до скорочення виробництва, що призвело до збільшення витрат на виробництво та збут. За відсутності чітких правил поведінки перевіряючих органів та керівництва підприємства така практика призводить до зниження ефективності такої роботи та збільшує непродуктивні витрати на її проведення [30].

Наявні недогляди та недоліки обліку витрат у вітчизняних підприємствах призводять до зростання розміру накладних витрат, а це відповідно, негативно впливає на роботу підприємства в цілому. Тому, вважаємо, доцільним особливу увагу приділяти розміру накладних витрат та застосовувати відповідні заходи управління для їх мінімізації.

Для реалізації заходів якісного управління витратами, доцільним є удосконалення нормативно-правового регулювання обліку витрат та використання інноваційних методів калькулювання собівартості, оптимізації витрат та їх управління. Джерелом інформації для цього є саме дані облікової системи.

Проблеми економічного аналізу відіграють важливу роль в оцінці ефективності господарської діяльності та пошуку шляхів її підвищення. Будь-яка підприємницька діяльність вимагає постійного моніторингу її розвитку, аналізу процесу, в якому перебуває підприємство в сучасних умовах господарювання. В основному це пов'язано зі змінами економічних умов, кон'юнктури ринку, податкового законодавства тощо, в яких працює компанія. Якість аналізу залежить від правильного обліку та правильної класифікації витрат господарської діяльності [30].

Саме тому, вважаємо, за необхідне здійснювати акцент та піднімати питання пропозицій щодо удосконалення бухгалтерського обліку і аналізу собівартості відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, МСФЗ та податкового законодавства нашої країни з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

1.3 Інформаційна база та система показників для аналізу витрат операційної діяльності підприємства

У сучасних умовах економічний аналіз перетворився на управлінську діяльність, яка необхідна для суб'єктів господарювання, та слугує для управлінських рішень на всіх рівнях управління; та є необхідним для стабільного функціонування, причому сформується ефективна система управління витрат операційної діяльності.

Витрати операційної діяльності аналізується з метою визначення обґрунтованості понесених витрат та оцінки впливу окремих факторів на їх

вартість. Результати аналізу можуть виявити резерви скорочення витрат компанії та причини перевитрат і визначити основу для планування витрат [14].

Об'єктами аналізу операційних витрат підприємства є наступні показники:

- виробнича собівартість виготовленої продукції, наданих послуг і виконаних робіт в цілому та за статтями витрат підприємства та його структурних підрозділів;

- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та інших активів;

- адміністративні витрати;

- витрати на збут;

- витрати від іншої операційної діяльності;

- витрати на 1 грн. чистого доходу;

- операційні витрати за елементами витрат;

- окремі елементи та статті витрат;

- співвідношення: витрати – чистий дохід – прибуток [14,30].

Можна зробити такі аналізи операційних витрат, як:

- 1) аналіз динаміки витрат;

- 2) аналіз структури витрат;

- 3) аналіз витрат на 1 грн. виготовленої і реалізованої продукції;

- 4) аналіз собівартості окремих видів продукції;

- 5) оперативний аналіз собівартості.

Аналіз ряду показників діяльності підприємства у часових інтервалах є одним із головних аспектів фінансового аналізу. Забезпечити реалізацію цього дає можливість горизонтальний аналіз.

Горизонтальний аналіз передбачає обчислення темпу зростання певного показника за кілька періодів, щоб оцінити загальну тенденцію його змін. Горизонтальний аналіз може приймати різні форми, наприклад порівняння фінансових показників поточного періоду з показниками попереднього або їх порівняння з відповідним періодом попереднього року. Щоб визначити

динамічні лінії тренду, компанії уважно вивчають фінансові показники минулих періодів і аналізують зміни в цих трендах.[30].

Порівнюючи показники підприємства з подібними показниками діяльності інших підприємств можна виявити причини відмінностей та окреслити параметри ефективності використання матеріальних ресурсів, трудових ресурсів, виявити резерви кожного порівнюваного об'єкта. Крім цього, таке порівняння може виявити конкурентоспроможність компанії в порівнянні з іншими аналогічними підприємствами на ринку.

Перевагою горизонтального аналізу є те, що він дозволяє отримати найбільш загальне уявлення про якісні зміни в структурі суміжних об'єктів аналізу та динаміку цих змін. За допомогою структурного аналізу або вертикального аналізу можна визначити розташування кінцевих фінансових показників і оцінити вплив кожного структурного індексу на загальні результати. Існує два важливі фактори, які вказують на необхідність і практичність вертикального аналізу. По-перше, це дозволяє перейти до відносних показників (коефіцієнтів), які можна використовувати для порівняння економічного потенціалу та операційних результатів різних компаній. По-друге, відносні показники певною мірою пом'якшують згубний вплив інфляції, який може бути досить значним. Фінансова звітність ускладнена спотвореним абсолютним показником, що ускладнює динамічне порівняння. Для аналізу структури витрат підприємства корисним є вертикальний підхід. Це відомо як вертикальний аналіз звітності про фінансову діяльність [30].

У загальному вигляді аналіз витрат передбачає порівняння фактичних і прогнозованих показників за звітний період, фактичних – кілька звітних періодів, виявлення факторів, які впливають на рівень показників і ступінь їх впливу. Аналіз динаміки витрат дає можливість виявити тенденції зміни витрат, розробити заходи з оптимізації та запобігти непотрібним витратам і виробничим втратам [15].

Аналіз складу і структури витрат дає змогу на виявлення витрат, які мають найбільшу питому вагу, тобто які мають найбільший вплив на динаміку витрат, та передбачає:

- 1) аналіз постійних і змінних витрат;
- 2) аналіз витрат на виробництво за економічними елементами;
- 3) аналіз витрат за статтями калькуляцій;
- 4) аналіз прямих і непрямих витрат.

Аналізуючи постійні та змінні витрати, за мету є визначення рівня беззбитковості та оптимізація структури виробництва. Аналіз структури витрат за економічними факторами дозволяє визначити характер виробництва (матеріаломісткість, капіталомісткість, трудомісткість) і тим самим визначити найважливіші напрями пошуку резервів зниження собівартості [16].

Групуючи витрати за їх призначенням, яке відноситься до конкретних статей калькуляції, ми отримуємо уявлення про те, як розподіляються та використовуються ресурси, що дозволяє нам визначити зони концентрації витрат, резерви скорочення витрат і заощадження. Цей метод має вирішальне значення для визначення вартості окремих продуктів і виявлення областей, де можна підвищити ефективність. Аналіз витрат за статтями калькуляції також висвітлює внесок кожної статті в загальну дисперсію, що дозволяє нам оптимізувати виробничі витрати, зосередившись на конкретних областях [16].

Важливим показником ефективності є аналіз витрат на 1 грн. продукції, це дає змогу на визначення середнього рівня витратомісткості продукції.

На підприємстві рекомендується аналізувати лише основні види собівартості одиниці продукції. Метою цього аналізу є порівняння витрат, визначення факторів і точне вимірювання їх впливу на суми прямих витрат, а також виявлення можливих шляхів зниження собівартості товарів за рахунок змін у дизайні продукції та технології виробництва товарів. [14].

Методи, що використовуються для аналізу витрат, включають: функціональний аналіз витрат, аналіз беззбитковості, аналіз грошових потоків, аналіз витратних показників, аналіз LCC [17].

Система діагностики витрат для фірм, особливо тих фірм з інтенсивними витратами, які виробляють за допомогою своїх технологічних процесів, забезпечує адекватні, характерні показники для таких цілей: матеріаломісткість, трудомісткість, енергоємність, капіталомісткість тощо. Аналіз витрат з використанням набору За витратними показниками можна визначити, які об'єкти є визначальними для діагностики можливих шляхів зниження собівартості продукції. При вивченні показників трудомісткості слід орієнтуватися на виробничу собівартість і загальну виробничу собівартість підприємства. Окремі елементи методики оцінки ефективності та раціональності вартості інвестиційної діяльності необхідно розглядати як важливу частину та складову загальної системи діагностики витрат [18].

У поєднанні з наведеною вище ситуацією ми згрупували та запропонували показники витрат і вигод операційної діяльності (табл. 1.1.).

Необхідна інформація для проведення аналізу витрат операційної діяльності є у фінансовому звіті форма №2 Звіт про фінансові результати. У процесі оцінки фінансової звітності суб'єктів господарювання застосовується принцип дедукції, а саме: від загального до часткового. Це дає змогу відтворити історичну та логічну послідовність господарської діяльності підприємства та оцінити ступінь її впливу на економічну ефективність. Під час аналізу слід враховувати, що інформація, представлена у звіті, була врахована. Облікова політика, обрана компанією, також потребує дослідження, оскільки вона впливає на розмір її витрат [19].

Динамічний аналіз і факторний аналіз показників економічної ефективності дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо способів покращення кінцевого результату бізнесу [18].

Таблиця 1.1.

Показники ефективності аналізу витрат операційної діяльності *

№ п/п	Показники	Формула розрахунку
1	2	3
1	Рентабельність реалізованої продукції	ВП/СВ
2	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	СВ/ВП
3	Рентабельність операційних витрат	ОП/СВ+АВ+ВЗ
4	Коефіцієнт окупності операційних витрат	СВ+АВ+ВЗ/ОП
5	Рентабельність адміністративних витрат	ОП/АВ
6	Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	АВ/ОП
7	Рентабельність витрат на збут	ОП/ВЗ
8	Коефіцієнт окупності витрат на збут	ВЗ/ОП
9	Рентабельність змінних витрат	ЧП+Св
10	Коефіцієнт окупності змінних витрат	Св/ЧП
11	Рентабельність постійних витрат	ЧП/АВ+ВЗ
12	Коефіцієнт окупності постійних витрат	АВ+ВЗ/ЧП
13	Рентабельність адміністративних витрат	ЧП/АВ
14	Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	АВ/ЧП
15	Рентабельність витрат на збут	ЧП/ВЗ
16	Коефіцієнт окупності витрат на збут	ВЗ/ЧП
17	Рентабельність операційних витрат	ЧП/СВ+АВ+ВЗ
18	Коефіцієнт окупності операційних витрат	СВ+АВ+ВЗ/ЧП

*Джерело: сформовано за даними [18].

Умовні позначення: ВП - валовий прибуток, Св – собівартість реалізованої продукції, АВ – адміністративні витрати, ВЗ – витрати на збут, ОП – прибуток від операційної діяльності, ЧП – чистий прибуток.

Сутність факторного аналізу витрат діяльності реалізується через у визначення загального відхилення, виявлення та оцінки окремих факторів, що впливають на загальне відхилення [17].

Показники ефективності систематично аналізуються для визначення факторів, які на них впливають, за допомогою комплексного методу, який називається факторним аналізом [18].

Завданнями факторного аналізу витрат операційної діяльності визначають:

- 1) відбір факторів;
- 2) класифікація і систематизація факторів;
- 3) визначення залежності між чинниками і результативними показниками;
- 4) моделювання зв'язку між ними;
- 5) розрахунок впливу факторів і оцінка ролі кожного з них;
- 6) розрахунок резервів [18].

Відповідно, варто аналіз витрат операційної діяльності починати із аналізу загальної суми витрат та структури витрат. Аналіз структури операційних витрат та їх зміни протягом звітного періоду за різними елементами витрат, та аналіз статей витрат фактично собівартості продукції дає можливість здійснити пошук та джерела зниження витрат і зростання прибутковості.

За результатами дослідження основ обліку і аналізуючи операційних витрати діяльності можна зробити наступні підсумки:

1. Опіраючись на нормативні акти, під витратами слід розуміти витрати звітного періоду, які можна чітко визначити та призводять до зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що, в свою чергу, призведе до зменшення власного капіталу компанії, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Крім цього, витрати повинні мати грошове вираження, забезпечувати використання ресурсів компанії задля отримання прибутку.

2. Під операційними витратами слід розуміти витрати, які безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю компанії.

3. Класифікувати операційні витрати для цілей обліку можна за різними ознаками, для прикладу: за календарним періодом; за місцем виникнення виробничої собівартості продукції, за видом продукції, за способом перенесення вартості на продукцію тощо;

4. Нормативно-правові положення обліку витрат операційної діяльності потребують удосконалення в частині визнання витрат та їх оцінки. Рекомендуємо опиратись додатково при визнанні витрат та їх оцінки на міжнародні стандарти фінансової звітності та зарубіжну практику калькулювання собівартості продукції.

5. Для оптимізації витрат важливим є проведення їх аналізу. Реалізація аналізу динаміки, структури та коефіцієнтного аналізу дає можливість виявити наднормативні витрати та резерви економії витрат. Це, в свою чергу, забезпечить використання заходів мінімізації витрат та зростання прибутковості.

ВИСНОВКИ

У роботі проаналізовано та враховано витрати на операційну діяльність, результатом чого є теоретичне узагальнення та практична реалізація. Висновки, зроблені в результаті цього аналізу, були такими:

1. Після вивчення численних тлумачень фундаментальної природи «витрат» можна визначити певні основні атрибути. А саме витрати характеризуються: включенням їх у собівартість; грошове вираження; використання ресурсів з метою отримання прибутку; розпорядження активами або збільшення зобов'язань, тим самим зменшуючи власний капітал. Крім того, видається доцільним розмежувати поняття «витрати» та «затрати» через їх різні визначення.

2. Завдяки систематичному підходу до групування операційних витрат ми надаємо широку класифікацію операційних витрат, засновану на поєднанні багатьох ознак групування, з одного боку, і типу групування, що включає дані зборів за напрямком використання;

3. Витрати підприємницької діяльності слід класифікувати за такими ознаками: за місцем виникнення виробничої собівартості продукції, за способом перенесення вартості на продукцію, за видом продукції, за відношенням з процесом виробництва, за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень собівартості, за календарним періодом, за видами плати.

4. Нормативно-правові положення бухгалтерського обліку та аналізу витрат операційної діяльності класифікуються за такими категоріями: за типом, рівнем, місцем розташування та роллю в регулюванні бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, економічному контролі, за правозастосуванням, за групою.

5. Питання вдосконалення обліку прямих витрат є надзвичайно актуальним для таких підприємств, як СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС», оскільки вони займають значну частку у собівартості продукції.

6. Першоджерелом визначення резервів збільшення прибутку та зниження собівартості продукції є інформація про собівартість продукції, у тому числі загальна. Ефективне прийняття управлінських рішень вимагає розуміння цих витрат. Хоча це важливо, вибір між основою розподілу та прямим розподілом може бути складним. При виборі відповідного методу розподілу необхідно враховувати не тільки характер виробничого процесу, але й галузь, в якій працює компанія. Прямі виробничі витрати є найбільш ефективним способом розподілу загальновиробничих витрат на основний бізнес.

7. Господарству «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» необхідно розробити індивідуальний підхід до обліку витрат, щоб відповідати всім вимогам до якості продукції, оскільки існуюча організація цього не відповідає. Новий метод повинен давати повну інформацію. За наявності таких методів обліку це підвищить рівень конкурентоспроможності та рівень рейтингу серед інших підприємств. Зрештою, це дасть можливість підвищити ефективність ферми та якість продукції, яку вона виробляє.

8. Адміністративні витрати, інші операційні витрати та витрати на збут відносяться до рядка 2180 фінансової звітності малого підприємства, складеної згідно з Н(П)СБО 25 «Спрощена фінансова звітність». Проте ми вважаємо, що для кращого управління цими витратами кожному типу слід призначити окремі рядки. Усе це є частиною основного процесу складання фінансової звітності, яка може ефективно відображати фінансовий стан підприємства.

9. Доцільно вести аналітичний облік рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Це можна зробити, відкривши субрахунки, де перераховують усі статті витрат, а потім розподіляють витрати на постійні та змінні.

10. Щоб правильно оцінити собівартість виробництва нашої продукції, важливо вивчити кожен окремий компонент виробничих витрат і оцінити, чи слід включати його до прямих витрат. Непрямі витрати також відіграють важливу роль у визначенні загальної вартості нашої продукції, оскільки їх потрібно розподіляти між різними видами товарів і послуг.

11. На підприємстві СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» важливо делегувати конкретні обов'язки для отримання істотних деталей щодо управління витратами та прийняття рішень щодо їх скорочення. В обов'язки повинні входити постачання предметів праці, виробництво, допоміжні виробництва, обслуговування виробничого процесу, реалізація готової продукції, а також управління як підрозділами компанії, так і компанією в цілому.

12. На підприємстві «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» шляхом дослідження собівартості продукції та її зміни за аналізований період визначено найбільш ресурсоємні аспекти. Основними факторами були трудові та матеріальні витрати.

13. Виробничі потужності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС» виявилися недостатньо завантаженими після проведення аналізу операційних витрат. Тому наша пропозиція – нарощувати обсяги виробництва.

KÖVETKEZTETÉS

A munka elméleti általánosítást ad, és új látásmódot kínál a tudományos probléma megoldásának módjaira, amely a működési tevékenység költségeinek elszámolásának és elemzésének javításában áll. Ez lehetővé tette a következő következtetések megfogalmazását:

1. A "költség" fogalmának különböző értelmezéseit tanulmányozva meg lehet különböztetni a költségek fő jellemzőit, nevezetesen: a költségek összege az önköltségi ár összetevője; pénzben kifejezve; az erőforrások felhasználása, a cél a profitszerzés; az eszközök elidegenítése, vagy a kötelezettségek növekedése, ami a saját tőke csökkenéséhez vezet, és úgy gondoljuk, hogy célszerű különbséget tenni a „költség” és a „ráfordítás” fogalmak között, mert eltérő jelentéssel bírnak;

2. A működési költségek csoportosításának rendszerezett megközelítései után a működési költségek általánosított osztályozását kínáljuk, amely egyrészt számos csoportosítási jellemző kombinációján alapul, másrészt a költségek irányaira vonatkozó adatokat tartalmaz. csoportosított költségtípusok alkalmazása;

3. Az üzemi tevékenység költségeit célszerű osztályozni az alábbi jellemzők szerint: a termékek előállítási költségeinek felmerülési helye szerint, a költségek termékekre történő áthárításának módja szerint, termékfajta szerint. , a termelési folyamathoz való viszony szerint, a termelés volumenének a költségek szintjére gyakorolt befolyásának mértéke szerint, a naptári időszak szerint, költségtípusonként.

4. A működési tevékenység költségelemzésének, elszámolásának normatív és jogszabályi rendelkezéseit a következő csoportokba kell besorolni: típusok szerint, szintek szerint, hely és szerep szerint a számvitel, pénzügyi beszámolás, gazdasági ellenőrzés szabályozásában, kötelező teljesítések szerint, csoportok.

5. A közvetlen költségek jelentős fajlagos súllyal bírnak a vállalkozások, köztük az „ARANY KALÁSZ” FFG termelési költségeiben, ezért számvitelük javításának kérdése rendkívül sürgető.

6. A termelési költségekkel kapcsolatos információk, beleértve az általános termelési költségeket is, fontosak a vezetői döntések meghozatalának folyamatában,

és ez a fő forrása a tartalékok meghatározásának a termékek (munkák, szolgáltatások) költségének csökkentésére és a vállalat nyereségének növelésére. A legnagyobb nehézségek az általános termelési költségek elosztási bázisának megválasztásában és terméktípusok közötti közvetlen elosztásában adódnak. A disztribúciós bázis kiválasztásakor nemcsak a gyártási folyamat sajátosságait kell figyelembe venni, hanem azt az iparágat is, amelyben a vállalat működik. A bázisvállalkozásnál az általános termelési költségek elosztásának leghatékonyabb módja a közvetlen termelési költségek.

7. Álláspontunk szerint az „ARANY KALÁSZ” FFG jelenlegi költségelszámolási szervezettsége nem képes minden termékminőségi költségelszámolási követelményt teljesíteni és a szükséges tájékoztatást maradéktalanul megadni. Ezért a gazdaságnak ki kell dolgoznia saját módszerét a minőségi költségek elszámolására, és biztosítania kell annak hatékony szervezését. Ez lehetőséget ad a gazdaság hatékonyságának, termékeinek minőségének, valamint a versenyképesség szintjének és a többi vállalkozás minősítésének növelésére.

8. Az alapvállalkozás a pénzügyi kimutatásokat az N(P)SBO 25 „Egyszerűsített pénzügyi kimutatások” szerint készíti el. A pénzügyi eredménykimutatás (kisvállalkozás pénzügyi kimutatásai) 2180. sorában az egyéb működési költségek szerepelnek, amelyek magukban foglalják az adminisztrációs költségeket, az értékesítési költségeket és az egyéb működési költségeket. Véleményünk szerint ezeknek a kiadásoknak minden típusához külön sorokat kell elkülöníteni, amelyek hozzájárulnak azok összegének hatékony kezeléséhez.

9. Javasoljuk a 91. „Általános termelési költségek” számla analitikus nyilvántartását a költségtételek listáját tartalmazó alszámlák nyitásával, valamint a ÁTK állandó és változóra bontásával.

10. A termékek előállítási költségének megalapozott kialakításához elemezni kell az egyes termelési költségek tételeit és azok közvetlen költségként való besorolásának lehetőségét, mivel a közvetett költségek bizonyos mértékig az előállítási költség értékét hozzák létre, mivel a terméktípusok (építési beruházások, szolgáltatások) közötti felosztásának szükségessége.

11. A költségek hatékony kezeléséhez, valamint a csökkentésével kapcsolatos döntések meghozatalához szükséges információk megszerzése érdekében az „ARANY KALÁSZ” vállalkozásnál a következő felelősségi területeket célszerű felosztani: munkaerő-cikkek ellátása, gyártás, segédgyártás, gyártási folyamat támogatása, kész gyártás megvalósítása, a cég részlegeinek és a cég egészének irányítása.

12. A termelési költségek szerkezetének, valamint a bennük a vizsgált időszakban bekövetkezett változásoknak a vizsgálata lehetővé teszi a leginkább tartalékigényes elemek azonosítását. Ezek az „ARANY KALÁSZ” vállalkozás anyag- és munkaköltségei.

13. Az „ARANY KALÁSZ” FFG működési költségeinek elemzése során megállapították, hogy a vizsgált vállalkozás termelési kapacitásai nincsenek teljesen kihasználva, ezért a termelési mennyiségek növelését javasoljuk.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теплова Л.І. Облік витрат операційної діяльності. *«Сучасні тренди глобальної та національної економіки»*. Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту ТНЕУ. С133-135.
2. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: [підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / [Бутинець Ф.Ф., Войналович О. П., Томашевська І. Л.] ; за редакцією д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутиця. - [4-е вид., доп. і перероб.]. - Житомир : ПП «Рута», 2006. - 528с.
3. Грицюк Е. О. Економіка підприємства : [навч. посібник] / Е. О. Грицюк. - К. : Дакор, 2009. - 304 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" № 318 від 31.12.1999р. (зі змінами і доповненнями) URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z002_7-00.
6. Зміст та класифікація витрат підприємства URL: https://pidru4niki.com/1044100353081/finansii/formuvannya_vitrat_pidpriyemstva
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>
9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

10. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0294558-03#Text>

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

12. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/3282-nakaz-291.html>

13. Податковий кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

14. Досій Т.І. Методика аналізу витрат на виробництво та її удосконалення в сучасних умовах господарювання. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2012. №. 2. С. 356- 360.

15. Кузнецова С.О. Методичні аспекти проведення аналізу виробничих витрат підприємства в системі управління. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 2. С. 93-101.

16. Кондрич В.І. Особливості теоретичних та методичних основ аналізу витрат виробництва на виноробному підприємстві. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 2(3). С. 152-158.

17. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. Галицький економічний вісник. 2010. № 1(26). С. 187-192.

18. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА Людмила Волинець /Стаття/ URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/24032021/5/2.pdf>

19. Томчук О.Ф., Білокур А.Ю. Аналіз впливу формування витрат на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: мат. Всеукр. наук.- практ. конф. (Вінниця, 17-18 листопада 2015 р.). Вінниця, 2015. Т.2. С. 257-259.

20. Сорока С. Сутність витрат: історичний аспект. Економічний аналіз. 2010. Випуск 6. С. 152-154.
21. Котляров М.Д. Концептуальні основи управління витратами суб'єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С.43-47
22. Волков Д. П. Місце і роль операційної діяльності в системі підприємництва Вісник ждту (Економічні науки). 2010. № 3 (53) . С. 40-42
23. . Бутинець Т.А. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. вип. 2. Житомир: ЖДТУ, 2009.
24. Бухгалтерський облік. Адміністративні витрати: характеристика та види. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17200/>
25. Формування витрат на збут URL: <https://online.dtkk.ua/2012/special-8/65775>
26. Партин Г.О.Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія. К.: УБС НБУ, 2008. 219 с
27. Задорожний З.В Проблеми законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Економічний аналіз: зб. Наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2009. Вип. 4. с.350-353.
28. . Задорожний З.В. Про предмет і метод внутрішньогосподарського обліку. Вісник ТНЕУ. 2007. №1. С. 62-71.
29. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial ReportingStandards)URL:http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
30. НЕДОШИТКО Юлія Павлівна Методика та організація обліку і аналізу операційних витрат підприємства / Methods and organization of accounting and analysis of operation expenses of the enterpris
31. Про фермерське господарство URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

32. ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ЙОГО СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ URL: <https://msd.in.ua/fermerske-gospodarstvo-jogo-sutnist-oznaki-ta-pravovi-zasadi-funkcionuvannya/>
33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
34. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007р. №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07>.
35. Фаріон В.Я. Собівартість як економічна категорія та особливості її формування на підприємствах спиртової галузі. Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2010. № 6. С. 159-162. URL:<http://library.tneu.edu.ua>.
36. Закону України «Про оплату праці» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
37. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 1. С.11-15.
38. ВИТРАТИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ЯК ЕКОНОМІЧНЕ ПОНЯТТЯ ТА ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІСНИК ЖДТУ. 2013. № 1 (63) СЕРІЯ: Економічні науки URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2469/14.pdf?sequence=1>
39. Джерела аудиторських доказів перевірки необоротних активів URL: https://pidru4niki.com/1151051363484/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/dzherela_auditorskih_dokaziv_perevirki_neoborotnih_aktiviv
40. Рахунок 66. Розрахунки за виплатами працівникам URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv/class-6/rahunok-66.htm>

41. Склад витрат, що включаються до собівартості продукції URL.: https://lubbook.org/book_268_glava_49_9.1.Sklad_vitrat_shho_vkljuch.html
42. Загальновиробничі витрати Загальновиробничі витрати. Податки & бухоблік, № 99, Грудень, 2019 | Factor URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/december/issue-99/article-105873.html>
43. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/157.pdf>
44. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Гриценко О.І. STUDY ON IMPROVING THE OPERANING EXPENSES ACCOUNTING Gritsenko O.I. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141457025.pdf>
45. Гриценко, О.І. Проблеми організації планування витрат на якість обслуговування [Текст] / О.І. Гриценко // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Тернопіль. - 2012. - № 10 (36). - С. 286-289
46. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. Київ: Знання, 2011. 630 с.
47. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ Томчук О.Ф. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24993.pdf>
48. Томчук О.Ф., Білокур А.Ю. Аналіз впливу формування витрат на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: мат. Всеукр. наук.- практ. конф. (Вінниця, 17-18 листопада 2015 р.). Вінниця, 2015. Т.2. С. 257-259.
49. Гайдаєнко О., Малицька І. Аналіз витрат підприємства та їх структуризація. ОБЛІК. ЕКОНОМІКА. МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки, Міжнародний збірник наукових праць. 2016 . Випуск 1 (9). Частина 1 . С. 79-84.

50. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. пос. Київ: Кондор, 2017. 180 с.

51. Томчук О.Ф., Чорната Т.П. Інтерпретація непрямих витрат та їх вплив на фінансові результати підприємства. Інфраструктура ринку. 2017. № 3. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/3-2017>.

52. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ А. С. БЕНЬКОВИЧ , І. М. ЛОМТЄВА, М. П. СНАЧОВ Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту», 2017, вип. 13.

53. Колісник Г. М. Складові системи управління витратами підприємницьких структур [Електронний ресурс] / Г. М. Колісник // Економічний вісник університету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т ім. Г. Сковороди». – 2011. – Вип. 17/2. – С. 66–69. – URL: <http://www.uk.xpdf.ru/5ekonomika/1711469-1-udk-65-336-kolisnik-kandidat-ekonomichnih-nauk-docent-kafedri-obliku-audituzakarpatskogo-derzhavnogo-universitetu.php>

54. Косинська О. В. Оптимізація витрат як засіб підвищення прибутковості підприємств [Електронний ресурс] / О. В. Косинська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 7(122). – С. 106-110. – Електрон. аналог друк. вид.: URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/frvu_2011_7_25.pdf

55. Попович Г. В. Оптимізація витрат підприємства, як важливий фактор підвищення конкурентоспроможності URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2011/Economics/14_87797.doc.htm

АНОТАЦІЯ

Балла Д. Бухгалтерський облік та аналіз витрат операційної діяльності суб'єктів господарювання. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітня програма "Облік і оподаткування". Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II. Берегове, 2023.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок, на яких представлено 12 таблиці, 8 малюнки і 3 додатків.

Ключові слова: витрати, операційні витрати, операційна діяльність, аналіз, бухгалтерський облік.

В першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито теоретичні основи обліку та аналізу витрат операційної діяльності підприємства. У другому розділі проаналізовано методика обліку витрат СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС», та розкрито напрями удосконалення обліку витрат на фермерському господарстві. У третьому розділі розкрито методика та техніка аналізу витрат, а також запропоновано шляхи та резерви оптимізації витрат на СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС».

У дипломній роботі представлені висновки по обліку та аналізу витрат операційної діяльності СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС». Проведений аналіз процесів обліку витрат на господарстві та їхнє удосконалення. Надані практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку та аналізу витрат, а також оптимізації витрат на СФГ «ЗОЛОТИЙ КОЛОС».

ABSZTRAKT

Balla D. Az üzemi tevékenység költségeinek számvitele és elemzése gazdasági entitásoknál. *Az első BSC szintű felsőoktatási képesítés megszerzéséhez szükséges diplomamunka a 071-es "Számvitel és adózási" szakirányon, az "Számvitel és adózási" oktatási programban.* II Rákóczi Ferenc Kárpátjai magyar főiskola. Beregszász, 2023.

A dolgozat bevezetőből, három fejezetből, következtetésekből, a felhasznált források felsorolásából és mellékletekből áll. A munka teljes terjedelme 76 oldal, mely 12 táblázatot, 8 ábrát és 3 mellékletet tartalmaz.

Kulcsszavak: költségek, operatív költségek, operatív tevékenység, elemzés, számvitel.

A minősítő munka első részében a vállalkozás működési tevékenységének számvitelének és költségelemzésének elméleti alapjait tárjuk fel. A második fejezetben az „ARANY KALÁSZ” FFG költségelszámolási módszerét elemezzük, és feltárjuk a gazdaság költségelszámolásának javítási irányait. A harmadik fejezetben bemutatjuk a költségelemzés módszerét és technikáját, valamint javaslatot teszünk az „ARANY KALÁSZ” FFG költségoptimalizálásának és tartalékoptimalizálásának módjaira.

A kutatás következtetéseket ad az „ARANY KALÁSZ” FFG működési költségeinek elszámolására és elemzésére vonatkozóan. Megtörtént a gazdaságon belüli kiadások elszámolási folyamatainak és azok javításának elemzése. Gyakorlati ajánlásokat adtunk az „ARANY KALÁSZ” FFG számviteli és költségelemzési fejlesztésére, valamint a költségoptimalizálásra.

ABSTRACT

Balla D. Accounting and analysis of operating expenses of business entities. *The bachelor's level thesis required for obtaining the first level of higher education in the field of 071 "Accounting and Taxation," within the educational program "Accounting and Taxation."* Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian college of higher education, Beregovo, 2023.

The thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources and appendices. The total volume of work is 76 pages, which contain 12 tables, 8 figures and 3 appendices.

Keywords: costs, operating costs, operational activity, analysis, accounting.

In the first section of the qualification work, the theoretical foundations of accounting and cost analysis of the enterprise's operational activities are disclosed. In the second chapter, the method of cost accounting of AE "GOLDEN EAR" is analyzed, and directions for improving cost accounting at the farm are revealed. In the third chapter, the method and technique of cost analysis is revealed, as well as ways and reserves of cost optimization for the AE "GOLDEN EAR" are proposed.

The thesis presents conclusions on the accounting and analysis of the costs of the operational activities of the AE "GOLDEN EAR". The analysis of the processes of accounting of expenses on the farm and their improvement was carried out. Practical recommendations are provided for improving accounting and cost analysis, as well as cost optimization for AE "GOLDEN EAR".

Ім'я користувача:
Потоки Габор Федорович

ID перевірки:
1015320880

Дата перевірки:
30.05.2023 13:33:00 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
30.05.2023 15:33:34 CEST

ID користувача:
100011748

Назва документа: Дипломна Балла 26052023

Кількість сторінок: 80 Кількість слів: 15404 Кількість символів: 120517 Розмір файлу: 1.39 MB ID файлу: 1014989656

25.6% Схожість

Найбільша схожість: 7.02% з Інтернет-джерелом (http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36924/1/Nedoshitko_OP..)

24.1% Джерела з Інтернету 960 ..... Сторінка 82

6.95% Джерела з Бібліотеки 39 ..... Сторінка 107

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

31.7% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

Немає вилучених Інтернет-джерел

31.7% Вилученого тексту з Бібліотеки 1 ..... Сторінка 107

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 4